ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

№6(2)
2026

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 594 sahifa,
5-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA CONTENTS СОДЕРЖАНИЕ

MUNDARIJA

Bitiruvchi talabalarning qadriyatlar tizimining psixologik xususiyatlari 10
Abdulazizova Muslima, Abdurasulova Sevinch, Ikromova Aziza, Iskanderova Sayyora

Oila va ta'lim tizimida raqamli xavfsizlik madaniyatini shakllantirish va uning psixologik omillari 14
Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Yo'lchiyeva Zarinabonu Sanjarali qizi

Ta'lim tizimida sun'iy intellekt texnologiyalarining o'rni 18
Abdullayeva Arofatxon Abduvaxobovna, Mirzahamdamov Shahriyor Botir o'g'li

O'quvchilarni sport musobaqalariga tayyorlashda jismoniy tarbiya o'qituvchisining kasbiy kompetensiyasining tarkibiy tuzilmasi va rivojlanish mexanizmlari 22
Abduraximov Ziyodullo Xojiakbar o'g'li, Tuxtapulatov Shahobiddin Nuriddinovich, Nasimov Ulug'bek Orif o'g'li

Ta'limni raqamli transformatsiyalash sharoitida o'quv jarayonini tashkil etishning integratsion shakllarini qo'llash metodikasi 28
Allamova Shoxista Shavkat qizi

Surxon vohasida sog'liqni saqlash tizimi: muammolar va yechimlar (Sherobod tumani misolida, 1925–1945-yillar) 33
Allamurotov Asadbek Baxtiyor o'g'li

Umumiy o'rta ta'lim maktablarida kasbga yo'naltirish tizimini takomillashtirish 37
Axmedova Muxabbat Axmedovna

Ko'p o'zgaruvchili funksiyaning oraliq qiymatlari haqidagi teoremalar va ularning isbotlari 42
Boqiyev X. X., Muxtorova Sevinch Asad qizi, Yuldoshova E'zoza Ravshan qizi

Bo'lajak mutaxassislarning huquqiy tafakkurini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari 46
D. M. Xolnazarova

Oilaviy tarbiya samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar: tajriba-sinov natijalari asosida 49
Ibragimova Aziza Toshniyazovna

Bo'lajak tabiiy fanlar o'qituvchilarining metodik kompetentligini shakllantirishda interaktiv integratsiyaning roli 55
Jo'rayeva Xushro'ya Yaxyoxon qizi

Corrective Feedback in Foreign Language Learning Acts as a Vital Tool for Improving Accuracy With Research Indicating 58
Kamalova Dilnoza Kurbanbayevna

Doping va halollik masalasi: sportdagi dolzarb muammo 64
Kobilov Sobir Donakulovich

Yunon-rum kurashi bilan shug'ullanuvchi sportchilarning teknik va taktik harakatlarini takomillashtirish usullari 69
Muhtorov Abdusattor Abdupatto o'g'li

3-4 yoshli bolalarda nutqning grammatik tuzilishini shakllantirishning psixolingvistik asoslari 75
Rasulova Xulkaroy Abduhalil qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarda gender identifikatsiyasini rivojlantirishda ota-onalar bilan ishlashning mobil ilovaga asoslangan innovatsion modeli 80
Razzoqova Mahliyo Qosimjonovna

Umumiy o'rta ta'lim maktablarida geografiya fanining zamonaviy metodik yondashuvlari va o'qitishning samaradorligi 84
Sunnatillayeva Zarina Sulaymon qizi

Boshlang'ich ta'limda zamonaviy texnologiyalardan foydalanishning samaradorligini oshirish usullari 88
Usmonov Salohiddin, Jo'rayeva Rayhona

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining konfliktologik kompetentligini rivojlantirish konsepsiyasi 94
Latipova Ma'rifat Salohiddin qizi, Zaripova Xolida Baxtiyor qizi

O'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning interfaol metodlari 100
Zokirov Mirzaraxim Abdualiyevich

O'quv jarayonida innovatsion baholash texnologiyalarining ilmiy-pedagogik mazmuni 103
Sobirova Marjona Shavkat qizi

Taekvondochilarning musobaqa davrida hujumkorlik jihatlarini oshirish 110
Abdufattoyev Abrorjon Abduraxmon o'g'li

Gender yondashuv asosida talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik imkoniyatlari 114
Shokirova Hilola Abduraxmon qizi

Ingliz tilida tinglab tushunish malakasini rivojlantirishda raqamli ta'limning samaradorligi 120
Aytimbetova U. T.

Bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish ... 124
Axmedova Nazokat Erkinovna

"Inklyuziv ta'lim. gospital pedagogika" fanida dasturiy-metodik ta'minotning mazmuniy-texnologik va monitoring-diagnostik komponentlari 128
Azamxonov Baxodir Sayitkamolxonovich

Ingliz tilida og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda 5–6-sinf o'quvchilari uchun samarali usullar 132
Rajabova Zarafshon Davronovna

Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy nutq madaniyatini shakllantirishning innovatsion-metodik asoslari 135
Tuxtayeva Mehriyo Shavkatovna

Boshlang'ich sinflarda sifat so'z turkumini o'rganish mazmuni 140
Usmonova Gulnoza Jaloliddin qizi

Образность современной медицинской терминологии 144
Дулдулова Наргиза Ашимовна, Мирзаахмедова Нигора Ашимовна

Развитие исследовательской компетентности младших школьников посредством межпредметной проектной деятельности 148
Мухтарова Лобар Абдиманнабовна, Нормаматова Розия Уктам кизи

Психолого-педагогические риски цифровой образовательной среды 153
Рузметова Хилола Абдушариповна, Моминова Мадина Шукурулла кизи

"TALIA": система контент-генерации на основе ии для подготовки учителей 157
Хасанов Зафар Шавкат угли

Artificial Intelligence in Foreign Language Education: Enhancing Critical Thinking and Academic Communication Skills 164
Allamuratov Gofur Ashurovich

Talabalarning bolalardagi ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish 169
Inomova Mahliyo Yusuf qizi

Jamoaviy va yakkakurashchi professional sportchilar motivatsiyasining ijtimoiy-psixologik farqlari 172
Qaimova Gulmira Uchqun qizi

Maktabgacha ta'limda steam yondashuvini loyiha asosida joriy etishning pedagogik strategiyalari 176
Radjapova Zuxra Tirkashevna, Abdullayeva Sarviniso

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida steam kompetensiyalarini shakllantirishning pedagogik va yoshga oid psixologik xususiyatlari 179
Radjapova Zuxra Tirkashevna, Rakhimova Laylo Hamidjon qizi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning axloqiy fazilatlarini shakllantirishning zamonaviy pedagogik yondashuvlari 183
Yakubova Zilola Zikirovna

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining divergent fikrlashlarini rivojlantirish 187
Adizova Nigora Baxtiyorovna, Akbarova Sarvinoz Sadriddinovna

Bo'lajak tarix o'qituvchilarida tarixiy tafakkur fenomenini rivojlantirish 191
Djumaniyazov Farxod Ulugbekovich

Pedagogical Conditions for Developing Professional Motivation of Economics Students Through Gamification in English Language Classes 196
Bobokeldieva Maftuna Abdusamad qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida bilish faoliyatlarini shakllantirish asoslari 203
Urunov Abduxalil Madjidovich

STEAM yondashuvi vositasida fizika fanida o'quvchilarning maxsus kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi 208
Jo'rayev H. O., Avezov I. Yo., Sharipov S. B.

STEAM ta'limi vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish 214
Cho'ponova Sharifa Bozor qizi, Achilov Obid Muzrobovich

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining konstruksiyalash va modellashtirish kompetensiyalarini rivojlantirish 219
Haydarov Mirjalol Shog'dorovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy shakllanish individual trayektoriyasini loyihalash metodikasi 222
M. B. Sheraliyeva

Raqamli davrda kitobxonlik madaniyati va adabiyotning roli 228
Nabiyeva Sharifa Ismailovna, Ergasheva Mehriyona O'lmas qizi

Jismoniy tarbiya ta'limida sun'iy intellektdan foydalanish imkoniyatlari 231
O'razboyeva Adiba Abdug'ani qizi

Milliy kashtachilik asosida 5-sinf o'quvchilarining estetik tarbiyasini takomillashtirishning pedagogik imkoniyatlari 236
Olimova Dilnoza Murodullo qizi

Aralash ta'lim texnologiyalari asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini 5E modeli vositasida takomillashtirish 240
Rajabova Nodirabegim Komilovna

Oliy ta'lim talabalarining jismoniy sifatlarini rivojlantirishning metodik tizimini takomillashtirish 245
Raximov Bobirjon Abdurasulovich

Raqamli pedagogikaning zamonaviy ta'lim rivojlanishidagi o'rni 250
Tojiyeva Asila Abdimannon qizi, Pardayeva Ra'no Eshboyevna

Ajdodlar siymosini ifodalash vositasida talabalarni milliy iftixor ruhida tarbiyalash jarayoni pedagogik muammo sifatida 255
Xaitov Zufar Asroralievich

Готовность к обучению в школе у детей подготовительной группы 260
Шералиев Сарварбек Сохибжон угли

Oliy ta'lim muassasasi talabalarining mustaqil ishini tashkil etishga oid nazariy yondashuvlar tahlili 263
Asadova Zarina Axmadovna

Grammatik tarjima metodining asosiy tamoyillari va xususiyatlari 272
Erkinova Madina Komil qizi

Umumta'lim maktablarini boshqarishda sinf rahbarlari faoliyatining pedagogik mohiyati 275
Komilova Ziroatxon Murodjon qizi

Maktabga tayyorlov guruhida bolalarni savodga tayyorlashda rivojlanish markazlarining metodik ta'minotini takomillashtirish texnologiyalari 282
Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Avazova Gulshoda Shodi qizi

Turizm sohasi talabalarining ingliz tilidagi kasbiy diskursida uchraydigan kommunikativ to'siqlar va ularni bartaraf etish mexanizmlari 289
Usmonova Zilola Javlon qizi

Chet tilini kasbiy fanlar bilan integratsiyalashda clil modelining pedagogik xususiyatlari 294
Yo'ldoshev Otabek Abdug'aniyevich, Amirkulov Asliddin Shuxratovich

Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarini integrativ yondashuv asosida kompetensiyalarini rivojlantirish 299
Rajabova Dilfuza Abdumajitovna

Социально-психологические особенности проявления тревожности и страха у жертв торговли людьми в подростковом возрасте 303
Махмудова Д. А.

Adabiy asarlarda xronotop muammosining badiiy ahamiyati 306
Yaqubjonov Iqboljon Odiljonovich

Maktabgacha yoshdagi bolalarni intellektual rivojlantirishda sensor integratsiya yondashuvining ahamiyati .. 311
To'rayeva Charosxon Shavkat qizi

Boshlang'ich sinf darslarida ekologik tarbiyani shakllantirishning samarali metodlari 316
Rahmonova Mavluda Suvon qizi, Safarova Rushana Murodullo qizi

Badiiy asarlarni o'qitishda empatik yondashuvning metodik imkoniyatlari 320
Shoyimova Shoira Sanakulovna

Bolalar me'yoriy ontogenezida yozuv va grafomotor ko'nikmalarini rivojlanishi 323
Alimova Kamola Xayrulla qizi

Yosh voleybolchilarda o'yin qarorini qabul qilish (Decision-making) ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi 328
Azimova Gulnoza Karimjon qizi

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining pedagogik tayyorgarligini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari 333
Muxamadaliyeva Madinabonu Bohodirjon qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Raqamli egizak texnologiyasi asosida bo'lajak muhandislarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi 336
Sorimsokov Uchqun Soatboy o'g'li

Boshlang'ich sinf o'quvchilariga integrativ mashqlar orqali ta'lim berishning ahamiyati 340
Zokirov Javohir G'aybullo o'g'li

Voleybol sport turini o'rgatish va uning mohiyati 345
Eshbayev Ximmat Ablakul o'g'li

Qizlarning jamiyatdagi ijtimoiy faolligini oshirishning psixologik mexanizmlari 348
Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi

Oliy ta'lim professor-o'qituvchilarining kasbiy rivojlanishi va qadriyatlar integratsiyalashuvining o'ziga xosligi 352
A. Bozorov

Nutqiy etiket madaniyatning bosh bo'g'ini sifatida 357
Abdurahmonova Kamola Erkin qizi

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarida ingliz tilida kasbiy yo'naltirilgan leksik kompetensiyani rivojlantirishga qo'yilgan zamonaviy talablar 362
Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi

Maktabgacha ta'lim tashkiloti bolalarning rivojlanishida muhim omil sifatida 370
M. Xo'jamberdiyeva, Abduvohidova Shaxnoza

Jismoniy mashqlar orqali stress va emotsional zo'riqishlarni kamaytirish imkoniyatlari 373
Baxodirova Gulyora Nuriddin qizi

Kasbiy ta'limning raqamli transformatsiyasi va o'quvchilarni kasbga yo'naltirishning ilmiy-pedagogik asoslari 378
Biysenov Temirbek

Boshlang'ich sinf ona tili ta'limida raqamli texnologiyalardan foydalanishning didaktik asoslari 382
Bo'libekova Maftuna Shermuxammadovna

"Tarbiya" darslarini tashkil etish texnologiyalari 388
Boltayeva Marjona Oybek qizi, Samadova Mahbuba Nutfullo qizi

Challenges in Translating Behavioral Verbs: A Lexicographic Perspective from English and Uzbek 392
Elchayev Zokhidjon Akhmatovich

Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo'llashning istiqbolli yo'nalishlari 396
Ernazarov Zohid Nazarovich

Tejamkor ta'lim muhitida kaizen texnologiyasi vositasida bo'lajak o'qituvchilarning boshqaruv madaniyatini rivojlantirish 400
Eshonkulova Shaxnoza Bayturayevna

Maktabgacha yoshdagi bolalarda innovatsion pedagogik texnologiyalar vositasida tabiiy fanlarga doir bilimlarni shakllantirish 403
Nuriddinova Maysara Ikramovna, Eshonqulova Uralbuvish Fayzullayevna

Raqamli transformatsiya jarayonida bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik mahoratni rivojlantirish 406
G. X. Narzullayeva, F. M. Miraximova

Ekologik omillarning yosh sprinterlarning koordinatsion qobiliyatlarini rivojlantirishdagi va musobaqa faoliyatidagi o'rni (Orol bo'yi mintaqasi misolida) 411
Genjemuratova Guljaxon Berdimbetovna

Emotsional intellekt konsepsiyasining rivojlanish bosqichlari 416
Giyasova Nozimaxon Qahramon qizi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirish 419
Imamova Nilufar Zabiyxulla qizi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachi-pedagogrlarni tayyorlashda dual yondashuv 422
Israilova Xusnida Adilovna

Legaltech va Lawtech: global istiqbollar, muammolar va imkoniyatlar 427
Kalandarova Gavhar Sulaymanovna, Nematov Dilshodbek

Kasbiy faoliyatda muloqot madaniyati va nutq mahoratini rivojlantirishning metodologik jihatlari 432
Kalandarova Gavhar Sulaymanovna, Raxmatullayeva Shaxnoza

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish ko'nikmalarini ingliz tilida shakllantirishda o'qitish metodlarining ahamiyati 435
Kamalova Saida Maxamat Ibraximovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ yondashuvning pedagogik imkoniyatlari 439
Kambarova Dilfuza Salijanovna

Maktabdan tashqari ta'lim tizimida o'qituvchilarning motivatsiyasini oshirishda psixologik qo'llab-quvvatlashning o'rni 443
Karimova Nigora

Bo'lajak pedagoglarning intellektual-artistik mahoratini rivojlantirishda mikromodulli mobil ta'lim (M-Learning) texnologiyasining loyihasi 447
Karriboyeva Lobarxon Fayzulla qizi

Raqamli ta'lim platformasi yordamida texnologiya darslarida o'quvchilarning kreativligini rivojlantirish 452
Raxmatov A'zam Ashur o'g'li, Kenjayeva Marjona Komil qizi

CEFR standartlari asosida ielts imtihoniga tayyorlash metodikasi 457
Mavlyanova Nilufar Suvankulovna, Ahadova Go'zal Ismatulloyevna

Project-Based Learning in Professional Education 461
Mukhtarova Nozima Kuchkarovna

Kreativ kompetensiya- zamonaviy o'qituvchi muhim kasbiy sifatining ustuvor omili 464
Nazarova Madinabonu Narzi qizi

Maktabgacha ta'lim muassasalaridagi bolalarning ijtimoiy moslashuvini ta'minlashda psixologik xizmatning o'rni 468
Nosirova Muhabbat Pirmurod qizi, Jabborova Malohat Azimovna

Yuqori sinf o'quvchilarida o'ziga ishonchni oshirishda psixologik treninglarning ahamiyati 472
Nozimboyeva Muqaddas Abdulvohid qizi

Brayl sistemasidagi boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda interfaol uslublardan foydalanish 477
Nuriddinova Maysara Ikramovna, Jo'raqulova Sharofat Baxtiyorovna

Abdulla avloniy ijodida gender madaniyati va ijtimoiy mas'uliyat g'oyalarining pedagogik tahlili 480
Nurimbetova Shaxnoza Gayrat qizi

Analitik kimyo fanidan mass-spektrometriya mavzusini muammoli ta'lim metodi asosida o'qitish samaradorligini oshirish 485
Nurjanova Fazila Farxadovna, Qo'chqarova Nargiza Otabekovna

Talabalarda oilaviy budjetni boshqarish kompetensiyalarini rivojlantirishda loyiha ta'limining o'rni 489
Nurmatova Maftuna Ilxamovna

Tyutorlarning innovatsion faoliyatini tashkil etishda sun'iy intellektga asoslangan texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati 493
O'rinova Nilufar Muhammadovna, Muxammadjonova Madinabonu Isroiljon qizi

Ona tili darslarida o'quvchilarda sintaktik tushunchalarni shakllantirish usullari 498
O'rozboyeva Dilnoza Alimboy qizi

Xulq-atvor fe'llarining ma'nosini yoritishda misollarning funksional roli 501
Ochilova Sanobar Narzullayevna

Pedagogik ta'lim jarayonida umummadaniy kompetentlikning mazmuni va tarkibiy komponentlari 504
Olimova Dilrabo Nurali qizi

Boshlang'ich sinflarda tabiiy fan orqali ekologik madaniyatni shakllantirishning pedagogik-psixologik bosqichlari 508
Orifjonova Iroda Orifjon qizi, Qutlimuratova Barchinoy Xolmurot qizi, Sirojeva Jasmina Rustamovna

Pedagogik fanlarni o'rganish jarayonida bo'lajak o'qituvchilarni badiiy meros asosida ma'naviy-estetik rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari 512
Otaboboyeva Umida Ilxomovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarning matematik rivojlanishida mental yondashuv metodikasining ahamiyati 517
Parpiyeva Mohinur Baxtiyor qizi

Yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalashda madaniy merosning ahamiyati 520
Radjapova Zuxra Tirkashevna

Boshlang'ich ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanishning samarali usullari 523
Rahmonova Mavluda Suvon qizi, Sanginova Sevinch Bunyod qizi

Pedagogik sinflarni tashkil etish tamoyillari va asoslari 527
Sadulloyeva Farog'at Hikmatillo qizi

Yillik mashg'ulot jarayonida o'rta masofa yuguruvchilarining tezlik-kuch ko'rsatkichlarini rivojlantirish metodikasi 530
Saotov Farhod Alisher o'g'li

Bugungi kunda talabalarni mutaxassis sifatida shakllantirishda maqsadga muvofiqlik, natijadorlik, optimallik va ijodkorlik mezonlari (pedagogika ta'lim yo'nalishi misolida)..... 535
Satimboyeva Xurshidaxon Anvarjon qizi

O'quvchilarning nutq kompetensiyasini rivojlantirish metodlari 539
Sharipova Marjona Rashidovna

Zamonaviy yoshlar orasida prokrastinatsiya muammosi..... 543
Tillayeva Nodira Iskandar qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarning estetik madaniyatini shakllantirish 546
Umarova Gulshod Abdujabbarovna

Yoshlarning ijtimoiy identifikatsiyasi shakllanishining psixologik omillari 552
Xolmirzayev Zafar Mirzamadinovich

Karate sport turining madaniyati..... 556
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Isayev Saidasliddinxon Islom o'g'li

Ko'ngillilik faoliyatining ijtimoiy-pedagogik ahamiyati..... 560
Yo'ldosheva Iqbol Bekbo'lsin qizi

Talaba-yoshlarni milliy kurash mashg'ulotlariga tayyorlash metodikasini takomillashtirish 563
Zaynobidinov Dilshodbek Qobilovich

Raqamli ta'lim muhitida o'smirlarning o'zini anglash jarayoni va uning shaxsiy rivojlanishga ta'siri..... 567
Zufarova Yulduzxon Muxiddin qizi

Интерпретация биологических терминов на русском языке 570
Абдуллаева Нигора Курбановна

Жанровые особенности рассказа-антиутопии В. С. Маканина "Однодневная война"..... 574
Дмитрий Валерьевич Пупонин

Мифопоэтика и аксиологические функции архетипа матери-хранительницы в повестях В. Г. Распутина "Последний срок" и "Прощание с матёрой" 578
Коржовова Шахло Одилжоновна

Методологические аспекты изучения адаптаций Песчанковых (Gerbillidae) к аридным условиям: анализ классических и современных исследований 585
Нурова Хикоят Кенжаевна

К вопросу о руководстве самостоятельной работой студентов при изучении иностранных языков 590
Рахимова Мухайё Акмаловна

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

CHET TILINI KASBIY FANLAR BILAN INTEGRATSIYALASHDA CLIL MODELINING PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI

Yo'ldoshev Otabek Abdug'aniyevich
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),
O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti
"Tillarni o'rganish" kafedrasi dotsenti

Amirkulov Asliddin Shuxratovich
Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika universiteti
mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: Chet tilini kasbiy fanlar bilan integratsiyalashning zamonaviy pedagogik modeli sifatida CLIL (Content and Language Integrated Learning) texnologiyasining nazariy asoslari, pedagogik xususiyatlari hamda ta'lim jarayonidagi ahamiyati ushbu maqolada yoritilgan. Shuningdek, CLIL modelining kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishdagi o'rni, talabalarning kommunikativ salohiyatini oshirishdagi samaradorligi hamda innovatsion ta'lim texnologiyalari bilan uyg'unligi tahlil qilingan. Tadqiqot davomida CLIL modelining afzalliklari, metodik imkoniyatlari va amaliy qo'llanish mexanizmlari ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: CLIL, integrativ ta'lim, kasbiy kompetensiya, chet tili, kommunikativ yondashuv, innovatsion pedagogika, bilingval ta'lim, professional ta'lim.

Abstract: This article discusses the theoretical foundations, pedagogical characteristics, and educational significance of CLIL (Content and Language Integrated Learning) technology as a modern pedagogical model for integrating foreign language instruction with professional disciplines. The study also analyzes the role of the CLIL model in developing professional competencies, its effectiveness in enhancing students' communicative potential, and its compatibility with innovative educational technologies. Furthermore, the research scientifically substantiates the advantages of the CLIL model, its methodological capabilities, and the mechanisms of its practical implementation.

Key words: CLIL, integrative education, professional competence, foreign language, communicative approach, innovative pedagogy, bilingual education, vocational education.

Аннотация: В данной статье освещаются теоретические основы, педагогические особенности и значение технологии CLIL (Content and Language Integrated Learning) в образовательном процессе как современной педагогической модели интеграции иностранного языка с профессиональными дисциплинами. Также проанализированы роль модели CLIL в развитии профессиональных компетенций, её эффективность в повышении коммуникативного потенциала студентов, а также её взаимосвязь с инновационными образовательными технологиями. В ходе исследования научно обоснованы преимущества модели CLIL, её методические возможности и механизмы практического применения.

Ключевые слова: CLIL, интегративное обучение, профессиональная компетенция, иностранный язык, коммуникативный подход, инновационная педагогика, билингвальное образование, профессиональное образование.

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida chet tillarini o'qitish tizimi tubdan modernizatsiyalashmoqda. Ayniqsa, oliy ta'lim tizimida talabalarni xalqaro mehnat bozori talablariga mos ravishda tayyorlash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Zamonaviy mutaxassis nafaqat o'z kasbiy bilimlariga ega bo'lishi, balki xorijiy tillarda erkin muloqot qila olishi, ilmiy va professional axborotlarni mustaqil o'zlashtira bilishi zarur.

Shu nuqtai nazardan, chet tilini kasbiy fanlar bilan integratsiyalash ta'limning innovatsion yo'nalishlaridan biri sifatida muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bunday integratsiyalashgan ta'lim texnologiyalaridan biri CLIL modeli hisoblanadi. Ushbu modelda fan mazmuni va til bir vaqtning o'zida o'qitiladi. Ya'ni, talaba tilni alohida predmet sifatida emas, balki kasbiy bilimlarni egallash vositasi sifatida o'zlashtiradi.

CLIL modeli Yevropa ta'lim tizimida keng tarqalgan bo'lib, bugungi kunda ko'plab davlatlarning oliy ta'lim muassasalarida samarali qo'llanilmoqda. Mazkur metod talabalarning lingvistik kompetensiyasi bilan bir qatorda tanqidiy fikrlash, kasbiy kommunikatsiya va ijodiy yondashuv ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

CLIL modelining nazariy va metodik asoslarini yoritishda Marsh, Coyle, Hood, Mehisto, Frigols, Krashen, Vygotsky, Jalolov, Saidahmedov, Benson, Richards va Rodgers kabi olimlarning ilmiy qarashlari muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Marsh tomonidan CLIL tushunchasining ilmiy muomalaga kiritilishi fan va tilni integratsiyalashgan holda o'qitishning konseptual poydevorini shakllantirgan bo'lsa, Coyle, Hood va Marsh tadqiqotlarida ushbu modelning "4C" komponentlari - mazmun, muloqot, tafakkur va madaniyat o'zaro bog'liq didaktik tizim sifatida asoslab berilgan.

Mehisto, Marsh va Frigols CLILni amaliy ta'lim jarayoniga tatbiq etish mexanizmlarini ochib bergan, Krashenning ikkinchi tilni egallash nazariyasi esa tilni tabiiy kommunikativ ehtiyoj orqali o'zlashtirish g'oyasini mustahkamlaydi. Vygotskiyning tafakkur va nutq o'rtasidagi bog'liqlik haqidagi qarashlari CLIL modelida kognitiv rivojlanishning ahamiyatini ko'rsatadi. Jalolov va Saidahmedovning chet til o'qitish metodikasi hamda yangi pedagogik texnologiyalar haqidagi ishlari esa mazkur modelni milliy ta'lim sharoitida qo'llash uchun metodik asos yaratadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda CLIL modelining oliy ta'lim jarayonida chet tilini kasbiy fanlar bilan integratsiyalashdagi pedagogik imkoniyatlarini aniqlashga qaratilgan nazariy-tahliliy, qiyosiy-metodik va umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida CLIL texnologiyasining mazmuni, uning "Content, Communication, Cognition, Culture" komponentlari, talabalarning kasbiy-kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishdagi o'rni hamda an'anaviy chet til ta'limidan farqli jihatlari tahlil qilindi.

Shuningdek, xalqaro va milliy metodik manbalarda ilgari surilgan nazariy qarashlar o'zaro solishtirilib, CLIL modelining integrativlik, kommunikativlik, talabaga yo'naltirilganlik, motivatsiyani kuchaytirish va kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish kabi pedagogik xususiyatlari aniqlashtirildi. Tadqiqotda mazkur modelni amaliyotga joriy etishda yuzaga keladigan metodik tayyorgarlik, o'quv resurslarining yetishmasligi va talabalar til darajasi bilan bog'liq muammolar ham ilmiy-nazariy nuqtai nazardan baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, CLIL modeli chet tilini alohida grammatik predmet sifatida emas, balki kasbiy bilimlarni egallash vositasi sifatida o'qitishga yo'naltirilgani bilan zamonaviy oliy ta'lim talablariga mos keladi. Ushbu model talabalarda bir vaqtning o'zida lingvistik, kasbiy, kommunikativ, madaniyatlararo va kognitiv kompetensiyalarni rivojlantirish imkonini beradi. Ayniqsa, iqtisod, texnika, pedagogika, tibbiyot va boshqa kasbiy yo'nalishlarda xorijiy til orqali maxsus terminologiyani o'zlashtirish, xalqaro ilmiy manbalar bilan ishlash, taqdimot tayyorlash, loyiha faoliyatida ishtirok etish va kasbiy muloqot olib borish ko'nikmalari shakllanadi. Natijada talabalarning darsga bo'lgan ichki motivatsiyasi ortadi, til o'rganish jarayoni real kasbiy ehtiyoj bilan bog'lanadi va ta'limning amaliy samaradorligi kuchayadi. Shu bilan birga, CLIL modelini muvaffaqiyatli joriy etish uchun o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini oshirish, integrativ o'quv dasturlarini ishlab chiqish, zamonaviy raqamli resurslardan foydalanish va talabalar til kompetensiyasini bosqichma-bosqich rivojlantirish zarur.

CLIL modelining nazariy asoslari

CLIL - "Content and Language Integrated Learning" atamasining qisqartmasi bo'lib, "fan va tilni integratsiyalashgan holda o'qitish" ma'nosini anglatadi. Ushbu metodologiya XX asrning 90-yillarida Yevropa ta'lim tizimida shakllangan. Modelning asosiy maqsadi - o'quvchilarga bir vaqtning o'zida ham fan mazmunini, ham chet tilini samarali o'rgatishdir.

CLIL modeli amerikalik olim Devid Marsh tomonidan ilmiy muomalaga kiritilgan. Unga ko'ra, chet tili ta'lim maqsadi emas, balki bilim olish vositasi sifatida qo'llaniladi. Bu esa o'quvchilarning tilga nisbatan tabiiy ehtiyojini kuchaytiradi va motivatsiyasini oshiradi.

CLIL metodologiyasi quyidagi to'rtta asosiy komponentga tayangan holda tashkil etiladi:

1. Content (Mazmun) - kasbiy yoki akademik fan mazmunini o'rganish;
2. Communication (Muloqot) - chet tilida fikr almashish;
3. Cognition (Tafakkur)-tanqidiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirish;
4. Culture (Madaniyat) - madaniyatlararo kommunikatsiyani shakllantirish.

Mazkur "4C modeli" CLIL texnologiyasining metodologik asosini tashkil qiladi. Ushbu komponentlarning o'zaro uyg'unligi talabaning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi.

CLIL modelining pedagogik xususiyatlari

Integrativlik xususiyati

CLIL modelining eng muhim pedagogik jihati uning integrativ xarakterga egaligidir. An'anaviy ta'limda til va kasbiy fanlar alohida o'qitilsa, CLIL modelida ular yagona didaktik tizim sifatida birlashtiriladi. Bu esa bilimlarning parchalanib qolishini oldini oladi hamda ularni amaliy faoliyat bilan bog'lash imkonini yaratadi.

Masalan, iqtisod yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar ingliz tilida iqtisodiy terminologiyani o'rganish orqali bir vaqtning o'zida ham til, ham kasbiy bilimlarni egallaydilar. Natijada ularda professional kommunikativ kompetensiya shakllanadi.

Kommunikativ yondashuvning ustuvorligi

CLIL metodida til grammatik qoidalarni yodlash orqali emas, balki real kommunikativ vaziyatlar asosida o'zlashtiriladi. Bu metod o'quvchilarni faol muloqotga jalb etadi va ularning nutqiy faoliyatini rivojlantiradi.

Talabalar:

- munozaralarda qatnashadi;
- loyiha ishlari bajaradi;
- taqdimotlar tayyorlaydi;
- kasbiy matnlarni tahlil qiladi;
- jamoaviy faoliyat olib boradi.

Bunday faoliyatlar natijasida til amaliy ehtiyoj vositasiga aylanadi.

Talabaga yo'naltirilgan ta'lim

CLIL modeli konstruktivistik pedagogika tamoyillariga asoslanadi. Unda o'qituvchi bilim beruvchi emas, balki ta'lim jarayonini tashkil etuvchi fasilitator sifatida ishtirok etadi. Talaba esa mustaqil izlanuvchi va faol subyektga aylanadi.

Mazkur yondashuv:

- mustaqil fikrlashni;
- muammoli vaziyatlarni hal qilishni;
- ijodiy yondashuvni;
- axborot bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Natijada talabalar o'z bilimlarini amaliy faoliyatda qo'llashga o'rganadilar.

Kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish

CLIL modeli mutaxassisning professional kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Ayniqsa:

- kasbiy terminologiyani o'zlashtirish;
- xalqaro hujjatlar bilan ishlash;
- xorijiy ilmiy manbalarni tahlil qilish;
- professional muloqotni olib borish kabi ko'nikmalar shakllanadi.

Bugungi kunda ko'plab xalqaro kompaniyalar xorijiy tilni kasbiy faoliyatning ajralmas qismi sifatida baholaydi. Shu sababli CLIL modeli mehnat bozori talablariga mos mutaxassis tayyorlashda muhim vosita hisoblanadi.

Motivatsiyani oshirish xususiyati

An'anaviy til darslarida talabalar ko'pincha tilni nazariy fan sifatida qabul qiladilar. CLIL metodida esa til real kasbiy ehtiyoj bilan bog'langanligi sababli uni o'rganishga qiziqish ortadi.

Talabalar:

- xalqaro manbalarni tushunish;
- xorijiy mutaxassislar bilan muloqot qilish;
- akademik mobil dasturlarda qatnashish;

- ilmiy maqolalarni o'qish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Bu esa ichki motivatsiyani kuchaytiradi.

CLIL modelining afzalliklari

CLIL texnologiyasi quyidagi pedagogik afzalliklarga ega:

1. Ikki tomonlama natija beradi.
2. Talaba bir vaqtning o'zida ham tilni, ham kasbiy fanni o'zlashtiradi.
3. Tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi.
4. Muammoli topshiriqlar va tahliliy faoliyatlar tafakkurni faollashtiradi.
5. Madaniyatlararo kompetensiyani shakllantiradi.
6. Turli xalqlar madaniyatini anglash va xalqaro muloqot ko'nikmalari rivojlanadi.
7. Amaliy yo'naltirilganlikni ta'minlaydi.
8. Til real kasbiy faoliyat bilan bog'lanadi.
9. Mustaqil ta'limni rivojlantiradi.
10. Talabalar axborotni mustaqil izlash va qayta ishlashga o'rganadilar.

CLIL modelini amalga oshirishdagi muammolar

Har qanday innovatsion texnologiya singari, CLIL metodini joriy etishda ham ayrim muammolar mavjud.

O'qituvchilarning metodik tayyorgarligi

CLIL darslarini olib boruvchi pedagog:

- chet tilini mukammal bilishi;
- kasbiy fan mazmunidan xabardor bo'lishi;
- integrativ metodikaga ega bo'lishi zarur.

Bunday mutaxassislarni tayyorlash murakkab jarayon hisoblanadi.

O'quv-metodik resurslarning yetishmasligi

Ko'plab ta'lim muassasalarida CLIL asosida yaratilgan:

- darsliklar;
- metodik qo'llanmalar;
- multimedia materiallari;
- elektron platformalar yetarli emas.

Bu esa metodning samarali joriy etilishiga to'sqinlik qiladi.

Talabalarning til darajasi

CLIL metodidan foydalanish uchun talabalar ma'lum til kompetensiyasiga ega bo'lishlari kerak. Til darajasi past bo'lgan talabalar fan mazmunini tushunishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin.

CLIL modelini samarali qo'llash yo'llari

CLIL texnologiyasini muvaffaqiyatli tashkil etish uchun quyidagi omillar muhim hisoblanadi:

- o'qituvchilar malakasini oshirish;
- integrativ o'quv dasturlarini ishlab chiqish;
- zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish;
- multimedia vositalaridan foydalanish;
- xalqaro tajribalarni o'rganish;
- talabalar til kompetensiyasini bosqichma-bosqich rivojlantirish.

Shuningdek, raqamli ta'lim platformalari va sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish CLIL ta'limining samaradorligini yanada oshiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, CLIL modeli chet tilini kasbiy fanlar bilan integratsiyalashning samarali pedagogik texnologiyasi hisoblanadi. Ushbu model talabalarning nafaqat lingvistik, balki professional, kommunikativ va madaniyatlararo kompetensiyalarini ham rivojlantiradi.

CLIL metodining asosiy ustunligi -tilni real kasbiy faoliyat vositasiga aylantirishidadir. Natijada talabalar xalqaro mehnat bozori talablariga mos, raqobatbardosh mutaxassis sifatida shakllanadilar.

Bugungi ta'lim tizimida innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish zarurati ortib borayotgan bir paytda, CLIL modeli zamonaviy integrativ ta'limning istiqbolli yo'nalishlaridan biri sifatida muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Marsh D. Content and Language Integrated Learning (CLIL): A Development Trajectory. University of Córdoba, 2002.
2. Coyle D., Hood P., Marsh D. CLIL: Content and Language Integrated Learning. Cambridge University Press, 2010.
3. Mehisto P., Marsh D., Frigols M. Uncovering CLIL. Macmillan Education, 2008.
4. Krashen S. Principles and Practice in Second Language Acquisition. Oxford, 1982.
5. Vygotsky L.S. Thought and Language. Cambridge: MIT Press, 1986.
6. Uzluksiz ta'lim tizimida xorijiy tillarni o'qitishni takomillashtirish konsepsiyasi. Toshkent, 2021.
7. Jalolov J. Chet til o'qitish metodikasi. Toshkent, 2012.
8. Saidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. Toshkent, 2018.
9. Benson P. Teaching and Researching Autonomy in Language Learning. London, 2011.
10. Richards J., Rodgers T. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press, 2014.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02	Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07	Ta'limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.